

До умов забезпечення процесу ефективного регулювання міжбюджетних відносин в Україні можна віднести формування нової нормативно-правової бази (у зв'язку із прийняттям Бюджетного та Податкового кодексів), стимулювання зацікавленості органів місцевого самоврядування щодо наповнення місцевих бюджетів та підвищення ефективності використання наявних коштів.

Література:

1. Бюджет та економіка. Основні тенденції 2010 року / І. Ф. Щербина, А. Ю. Рудик, В. В. Зубенко, І. В. Самчинська ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої бюджетної ініціативи», USAID. – К. : ДГВПП «Зовнішторгвидав України», 2010. – 12 с. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/>.

2. *Фролов С. М.* Бюджетні макрорегіони як метод вирішення проблем міжбюджетних відносин в Україні / Фролов С. М. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/POR TAL/soc_gum/pprbsu/2010_30/10_30_49.pdf.

Черновська М. М.

аспірант кафедри фінансів

СТРУКТУРА ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ МІСТА ЧЕРНІВЦІ

Найбільш вагомий фонд фінансових ресурсів місцевого самоврядування на сьогоднішній день – місцеві бюджети, які є основним каналом доведення кінцевих результатів суспільно-локалізованого виробництва до територіальних спільнот, які спрямовуються на задоволення потреб суспільного споживання.

Доходи місцевих бюджетів повинні бути надійною та стабільною основою фінансової бази органів місцевого самоврядування. Їхня недостатня кількість сьогодні призводить до того, що вони не можуть забезпечити ефективного впливу органів місцевого самоврядування на соціально-економічні процеси.

Згідно Бюджетного кодексу України, доходи бюджету – податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за адміністративні послуги, власні надходження бюджетних установ).

Відповідно до статті 9 Бюджетного кодексу України, доходи бюджету класифікуються за такими розділами: податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; трансферти [1].

Як свідчать дані таблиці 1, за даними фінансового управління Чернівецької міської ради, структура надходжень до бюджету міста Чернівці є досить стабільною, хоча щороку змінюється питома вага всіх надходжень. Частка податкових надходжень має незначну тенденцію до збільшення. Питома вага неподаткових надходжень є відносно стабільною і не має значних темпів приросту. Доходи від офіційних трансфертів займають майже половину доходів бюджету, а їх питома вага займає майже половину від доходів бюджету. Негативну є тенденцію до зменшення займають доходи від операцій з капіталом, питома вага яких суттєво зменшилась.

Таблиця 1

Структура доходів бюджету міста Чернівці за 2008–2010 рр., тис. грн.

Показники	2008	2009	2010
Податкові надходження	288346,4	306770,5	349592,4
Неподаткові надходження (в т.ч. надходження цільових фондів)	53993,2	53503,1	59003,6
Доходи від операцій з капіталом	57567,9	20525,5	18821,8
Офіційні трансферти	322471,7	239370,7	298695,2
Всього доходів	722379,2	620169,8	726113,0

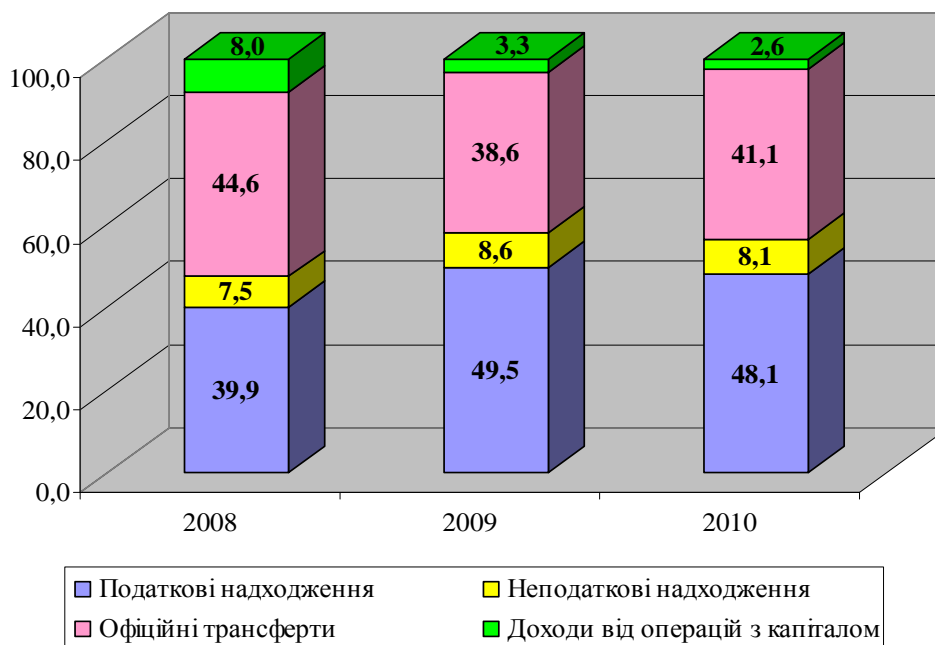
Результати аналізу динаміки податкових надходжень бюджету міста Чернівці впродовж 2008–2010 років свідчать про зростання обсягів податкових надходжень на 61246,0 тис. грн. із притаманними їм щорічними темпами приросту. Визначальними чинниками позитивної динаміки податкових надходжень бюджету міста були різні види податкових надходжень.

Динаміка неподаткових надходжень бюджету міста за досліджуваний період також свідчить про зростання обсягів надходжень на 5010,4 тис. грн. Тут визначальним чинником стало збільшення доходів від власності та підприємницької діяльності; адміністративних зборів та платежів, доходів від некомерційного та побічного продажу та інших неподаткових надходжень.

Тенденцію до зменшення більш, ніж у 3 рази становили доходи від операцій з капіталом. Якщо у 2008 році сума цього виду доходів становила 57567,9 тис. грн., то у 2010 році цей вид доходів дорівнював лише 18821,8 тис. грн.

Обсяг офіційних трансфертів – дотацій та субвенцій до бюджету міста у 2010 році збільшились на 59324,5 тис. грн. у порівнянні з 2009 роком та зменшились на 23776,5 тис. грн. у порівнянні з 2008 роком.

Як свідчить динаміка структури доходів бюджету міста Чернівці за 2008-2010 роки, не всі види надходжень до бюджету з кожним роком зростають. Найбільшу частку доходів займають податкові надходження, а також дотації і субвенції, тобто міжбюджетні трансферти.

Рис. 1. Питома вага доходів бюджету міста Чернівці за 2008–2010 рр.

Доходи місцевих бюджетів також поділяють на власні, які вони одержують із джерел, що є їх власністю; регулюючі доходи, розмір відрахувань яких встановлюються щороку; закріплені доходи, які надходять до місцевих бюджетів за нормативами, що встановлюються на певний строк. Поділ бюджетних доходів на власні, закріплені та регулюючі є досить умовним, адже Бюджетний кодекс України прямо не оперує такими термінами.

Слід відмітити новий підхід щодо класифікації доходів місцевих бюджетів, що базується на результатах аналізу класифікацій бюджетних до-

ходів, де запропоновано розподіл доходів місцевих бюджетів наступним чином [2, с. 50]:

– за суб'єктом – розкриває соціально-економічне походження доходів місцевих бюджетів; допомагає встановити, від кого вони надходять;

– за джерелом надходження коштів – надає можливість визначити, за рахунок чого мають бути отримані доходи;

– за формою використання коштів – вказує на поворотну чи безповоротну форму їх використання;

– за методом акумуляції коштів – відіграє вирішальну роль при з'ясуванні того, чи несе конкретне підприємство, установа, організація чи громадянин на собі обов'язок по сплаті (внесенні) до бюджету певних коштів;

– за умовою надходження доходів до бюджетів – допомагає встановити, чи враховується той або інший доход під час визначення обсягів міжбюджетних трансфертів.

Отже, на основі вищевикладеного стає зрозумілим, що особливої актуальності в умовах ринкової трансформації української економіки набувають питання формування доходів місцевих бюджетів та виявлення резервів їх зростання. Діюча система акумулювання доходів бюджетів України характеризується низьким рівнем частки власних доходів місцевих бюджетів. Реальні фінансові можливості місцевих органів влади значно обмежені, що, в свою чергу, є негативним фактором демократичних перетворень у державі.

Для удосконалення формування доходів місцевих бюджетів необхідно врахувати всі економічні дослідження місцевих бюджетів їх роль в економічних та соціальних процесах розвитку регіонів, необхідно також врахувати міжнародний досвід у вирішенні питання місцевих бюджетів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України [Текст] : за станом на 01 січня 2012 р. : затверджений Верховною Радою України №2456-VI від 08 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №50–51.

2. *Музика О. А.* Неподаткові доходи місцевих бюджетів України (фінансово-правове дослідження) : монографія [Текст] / О. Музика. – К. : Атіка, 2006. – 256 с.

3. Місцеві фінанси : підруч. [Текст] / За ред. О. П. Кириленко. – К. : Знання, 2006. – 677 с.

4. Звіти фінансового управління Чернівецької міської ради про виконання бюджету міста Чернівці за 2008-2010 роки.

Шаварина М. П.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

ЧЕРГОВИЙ ЕТАП ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН

Реформування пенсійної системи в Україні є складним та довготривалим, що пов'язано з не вирішеними проблемами економічного, соціального, демографічного, політичного характеру. Черговий етап реформи був визначений у положеннях Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» №3668-VI від 8 липня 2011 року. Внесені урядом зміни носять в основному фінансове призначення, так як повинні зекономити кошти бюджету Пенсійного фонду України і скорегувати відношення цих фінансових ресурсів до валового внутрішнього продукту з 18% до 12%. Такі заходи призведуть до зменшення розміру пенсій, призначених з 1 жовтня 2011 року порівняно з аналогічними, але розрахованими до цієї дати. Розглянемо найбільш суттєві зміни, що були запроваджені в механізмі пенсійного забезпечення громадян з 1 жовтня 2011 року, та їхні позитивні й негативні наслідки.

Розмір пенсії за віком відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» залежить від заробітної плати та страхового стажу. Останній був збільшений на десять років (для жінок з 20 до 30 років і для чоловіків з 25 до 35 років). Тому, в першу чергу, зміни стосувались пенсійного віку та страхового стажу. Встановлений єдиний для чоловіків та жінок вік виходу на пенсію – 60 років. Підвищення пенсійного віку для жінок буде здійснюватись поступово, по шість місяців за рік. Законом передбачений компенсатор більш пізнього виходу на пенсію. Жінкам, які народились у період по 31 грудня 1961 року, після виходу на пенсію встановлюється підвищення розміру пенсії, обчисленого відповідно до базового закону, в розмірі 2,5% за кожні шість місяців більш пізнього виходу на пенсію, починаючи з 55 років до досягнення ними 60-річного віку. У період до 1 січня 2015 року збережено можливість (за ба-